

Toimenpideoite vesihuollon yksityistämisen estämiseksi

Eduskunnalle,

Jyväskylän kaupungin päätös selvittää kaupungin omistuksessa olevan energia- ja vesiyhtiön Alva-yhtiöt Oy:n myyntiä on herättänyt laajaa keskustelua vesihuollon yksityistämiseen liittyvistä riskeistä. Vesi on ihmisoikeus ja meidän kaikkien yhteistä omaisuutta. Se on jokapäiväinen välttämättömyys. Ei siis ole yhdentekevää, miten vesihuolto on yhteiskunnassa järjestetty.

Vaikka Jyväskylän kaupungin aikomus on pitää enemmistöomistus Alva-yhtiöstä itsellään, on kauppaa jo kutsuttu historialliseksi, sillä vastaavan kokoista järjestelyä ei ole aiemmin nähty Suomessa. Suunniteltu 30-40 prosentin myynti yksityiselle omistajalle tarkoittaisi jo itsessään isoa muutosta kunnallisen vesihuollon toimintaympäristössä.

Vesihuollon luovuttamisesta yksityiselle sektorille on runsaasti huonoja kokemuksia muualta Euroopasta. Esimerkiksi Berliinissä ja Pariisissa on palattu vesihuoltolaitosten yksityisestä hallinnasta takaisin julkiseen hallintaan muun muassa asiakasmaksujen mittavien korotusten takia. Vuosina 2000–2015 eri puolilla maailmaa oli yli 200 tapausta, joissa kunnat ottivat vesihuollon yksityiseltä sektorilta itselleen.

Vesihuollon yksityistämisen perusongelma on se, että kilpailevaa vesihuoltoverkostoa ei ole taloudellisesti järkevää vetää olemassa olevan rinnalle, joten kilpailua ei synny. Kun yksityisen omistajan tavoitteena on tuottaa voittoa, tämä monopoliasema johtaa helposti hintojen korotuksiin ja palveluiden heikkenemiseen. Sähköverkkojen myynti Carunalle ja siitä seuranneet sähkön siirtohintojen korotukset ovat Suomessa tuore esimerkki luonnollisen monopolin yksityistämiseen liittyvistä ongelmista.

Vesihuollon yksityistämistä vastustava Vesi on meidän -kansalaisaloite keräsi tammikuun lopussa eduskuntakäsittelyyn tarvittavat yli 50 000 allekirjoitusta vain runsaassa vuorokaudessa. Kansalaisaloitteessa vaaditaan, että hallitus käynnistää valmistelun sellaisen lainsäädännön luomiseksi, jolla estetään julkisomisteisten vesihuoltotoimintojen myyminen kaupallisille yksityisille toimijoille.

Suomen laki ei tällä hetkellä aseta yksityisomistukselle vesihuollossa rajoituksia. Tähän ei ole aiemmin ollut tarvetta, mutta Jyväskylän tapaus osoittaa, että asia on otettava käsittelyyn myös meillä. Jyväskylän lisäksi vesihuollon myynti on jo noussut keskusteluun myös muualla Suomessa. Kunnat ovat perustaneet monialayhtiöitä viime vuosina kiihtyvään tahtiin, joten on odotettavissa, että aiheesta puhutaan vielä monella paikkakunnalla lähivuosina.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hallitus ryhtyy pikaisesti toimenpiteisiin selvittääkseen mahdollisuuksia vesihuollon yksityistämisen rajoittamiseksi lainsäädännön keinoin.

Helsingissä 6.2.2020

Veronika Honkasalo, vasemmistoliitto